

Resumé

Řádová ikonografie barokních kazatelen v Čechách a na Moravě

První část práce se zabývá vznikem kazatelen, jejich architektonickým členěním a ikonografií. Kazatelna, jejíž předchůdkyní byla starokřesťanská ambona, vznikla ve 13. století s nástupem kazatelských řádů. Jedná se o místo určené ke kázání uvnitř lodi kostela a skládá se z řečniště, které je podpíráno soklem a ohraničeno zábradlím a akustické stříšky. Podle architektonického řešení můžeme kazatelny rozdělit do dvou typů. První typ je řešen na základě pravoúhlého (většinou obdélníkového) půdorysu a druhý typ je na půdorysu kruhovém. Samozřejmě existují výjimky, například kazatelny na půdorysu osmiúhelníkovém. Architektonická podoba kazatelen závisí na době jejich vzniku. Můžeme říci, že pro 18. století je charakteristický kruhový půdorys kazatelen, rokoku se pak řečniště začínají vlnit.

Kazatelny mají bohatý ikonografický program a jejich výzdoba vychází z architektonického řešení kazatelen a váže se k jejich funkci. Na kazatelské poslání poukazuje holubice, která se nachází pod stříškami téměř všech kazatelen. Výzdoba kazatelen vrcholí postavou či seskupením na stříšce. Nejčastěji to bývá postava Krista jako Dobrého pastýře či Salvátora, socha Mojžíše a postava archanděla Michaela. Mezi další postavy vyskytující se na řečništích nebo stříškách kazatelen patří čtyři evangelisté a latinští církevní Otcové.

Ve druhé části práce jsem vybrala čtyři významná řádová společenství působící na území České republiky - jezuity, premonstráty, benediktiny a dominikány – popsala a následně ikonograficky určila příklady jejich kazatelen v Čechách a na Moravě. Cílem mé práce bylo zjistit, zda řády používaly k výzdobě kazatelen svůj specifický ikonografický program a v čem se jejich výzdoba od sebe odlišuje.

Dá se říci, že ve výzdobě kazatelen nehraje velikou roli, jde-li o kazatelnu řádovou či ne. To se týká i rozdílů mezi jednotlivými řády. Nejvýraznější řádovou ikonografií jsem zaznamenala u jezuitů. Jde o časté užití alegorií tří teologických ctností a kladení důrazu v jejich ikonografickém programu na přímou podřízenost řádu papeži. Tak je tomu na kazatelně v kostele sv. Ignáce či sv. Klimenta v Praze. Zobrazení řádových světců na kazatelnách je daleko méně časté než jsem předpokládala.

